

συγχρόνως περισσότερες από μία κατοικίες. Εξαιρέση υπάρχει για τους εμπόρους. Για υποθέσεις που αφορούν την άσκηση της εμπορίας τους έχουν τόπο κατοικίας τον τόπο που ασκούν το εμπόριό τους. Δεύτερον, **αρχή της αναγκαίας κατοικίας**, σύμφωνα με την οποία κανένας δεν υπάρχει χωρίς κατοικία. Η παλιά κατοικία διατηρείται μέχρι απόκτησης της νέας, αλλά και η νέα κατοικία αποκτιέται μόνο με την απώλεια της παλιάς.

Προσωπικότητα είναι το σύνολο των ιδιοτήτων, ικανοτήτων και καταστάσεων, που αφενός χρησιμεύουν για την εξωτερική ορισμένου προσώπου και αφετέρου προσιδιάζουν στην ανθρώπινη φύση. Είναι η συνολική φυσική, πνευματική και ψυχική συγκρότηση του ανθρώπου (εξωτερική εμφάνιση, το όνομα, η εξυπνάδα, η εντιμότητα, η αξιοπρέπεια, η ελευθερία κτλ.)

Προστασία της προσωπικότητας σημαίνει προστασία των δικαιωμάτων του ατόμου. Και αυτό αφορά τόσο το άτομο όσο και την πολιτεία. Το δίκαιο παρέχει το δικαίωμα σε όποιον προσβάλλεται η προσωπικότητά του να προσφύγει στη δικαιοσύνη και **να ζητήσει**:

- Την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον.
- Αποζημίωση, εφόσον αποδειχθεί ότι ο προσβάλλων ενήργησε με δόλο ή αμέλεια.
- Ικανοποίηση ηθικής βλάβης. Η ηθική βλάβη είναι αυτή που προκαλείται σε μη περιουσιακά αγαθά (π.χ. υγεία, ελευθερία, αξιοπρέπεια).

6.4.2 Τα Νομικά Πρόσωπα – το σωματείο

Πολλές φορές ένα άτομο δεν μπορεί από μόνο του να ικανοποιήσει τις επιδιώξεις του, γι' αυτό ενώνει τις προσπάθειές του με άλλα πρόσωπα. **Νομικό Πρόσωπο**, λοιπόν, είναι ένωση προσώπων ή σύνολο περιουσίας, για εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού (Άρθρο 61 Α.Κ.). Με **κριτήριο τον σκοπό** που επιδιώκουν, τα νομικά πρόσωπα διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες, σε: δημοσίου δικαίου και ιδιωτικού δικαίου.

Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ιδρύονται από την πολιτεία, διέπονται από κανόνες δημοσίου δικαίου, είναι φορείς δημόσιας εξουσίας και επιδιώκουν σκοπούς δημοσίου συμφέροντος. Τα κυριότερα Ν.Π.Δ.Δ. είναι: η πολιτεία, η εκκλησία (ναοί, μονές, μητροπόλεις), οι δήμοι και οι κοινότητες, τα πανεπιστήμια, τα επιμελητήρια, τα ασφαλιστικά ταμεία κτλ.

Τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) ιδρύονται συνήθως από ιδιώτες, διέπονται από κανόνες του ιδιωτικού δικαίου και επιδιώκουν ιδιωτικούς σκοπούς, κυρίως κοινωνικούς και οικονομικούς. Τα είδη των Ν.Π.Ι.Δ. προβλέπονται **περιοριστικά** από τον Αστικό Κώδικα (σωματεία, ιδρύματα, επιτροπές εράνων, αστική εταιρεία) και τους Εμπορικούς Νόμους (ομόρρυθμη εταιρεία, ετερόρρυθμη εταιρεία, ανώνυμη εταιρεία, εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, συνεταιρισμός).

Προσωπικότητα έχουν τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα (νομική προσωπικότητα). Βέβαια, η προσωπικότητα προσιδιάζει στα φυσικά πρόσωπα και συνδέεται με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ατόμου.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Άρθρο 1: Σύσταση, Έδρα

1. Τα ιδρυτικά μέλη, νέοι επιστήμονες και εργαζόμενοι με καταγωγή ή μόνιμη κατοικία στην ..... κινούμενοι από διάθεση προσφοράς στον τόπο που γεννήθηκαν, από τον οποίο κατάγονται, ή διαμένουν σε αυτόν, την ....., ΙΔΡΥΟΥΝ Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «.....».

2. Έδρα του Συλλόγου ορίζεται η πόλη των Αθηνών.

3. Ο Σύλλογος μπορεί να ιδρύει γραφεία του και σε άλλα μέρη της χώρας ή του εξωτερικού.

Άρθρο 2: Σκοπός

Το Σωματείο δεν έχει πολιτικό χαρακτήρα και δεν είναι κερδοσκοπικό. Λειτουργεί με βάση τον εθελοντισμό και την αλληλεγγύη με σκοπό την ανάπτυξη της ..... και την διατήρηση των παραδόσεών της. Σκοπός του σωματείου είναι:

α. Η σφρηγιάτωση δεσμών μεταξύ των νέων εργαζομένων και επιστημόνων με ..... καταγωγή ή μόνιμη διαμονή στην ..... και η παρότρυνσή τους σε δράσεις με σκοπό την υπενθύμιση της κοινής καταγωγής και την προαγωγή των παραδόσεων.

β. Η σφρηγιάτωση δεσμών μεταξύ των νέων εργαζομένων και επιστημόνων με ..... καταγωγή ή μόνιμη διαμονή στην ..... και των νέων ανθρώπων των χωρών της ευρύτερης περιοχής της Βαλκανικής Χερσονήσου και της Ανατολικής Μεσογείου και η παρότρυνσή τους σε δράσεις με σκοπό την διάδοση και προβολή των παραδόσεων, του πολιτισμού και των ιδιαιτεροτήτων του κάθε λαού.

Το σωματείο είναι ένωση **είκοσι τουλάχιστον** προσώπων που επιδιώκει μη κερδοσκοπικούς σκοπούς (πολιτιστικούς, μορφωτικούς, αθλητικούς, φιλανθρωπικούς κτλ.).

Για να ιδρυθεί ένα σωματείο υποβάλλεται στο πρωτοδικείο **καταστατικό** υπογεγραμμένο από τα ιδρυτικά μέλη. Το σωματείο αρχίζει να υπάρχει από την εγγραφή του στο βιβλίο «περί Σωματείων», του πρωτοδικείου.

Το **καταστατικό** του σωματείου πρέπει οπωσδήποτε να περιέχει τουλάχιστον τα εξής στοιχεία (Άρθρον 80 Α.Κ.):

- Τον σκοπό, την επωνυμία και την έδρα του σωματείου.
- Τους όρους εγγραφής, αποχώρησης και αποβολής των μελών, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- Τους πόρους του σωματείου.
- Τον τρόπο δικαστικής και εξώδικης αντιπροσώπευσης του σωματείου.
- Τα όργανα διοίκησης, καθώς και τους όρους συγκρότησης, λειτουργίας και παύσης τους.
- Τους όρους που συγκαλείται, συνεδριάζει και αποφασίζει η συνέλευση των μελών.
- Τους όρους τροποποίησης του καταστατικού.
- Τους όρους διάλυσης του σωματείου.

Η διοίκηση του σωματείου ασκείται από το **Διοικητικό Συμβούλιο**, αλλά το ανώτατο όργανο είναι η **Γενική Συνέλευση** (Γ.Σ.) των μελών. Οι αποφάσεις στη Γ.Σ. λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία (μισό συν ένα) εκτός αν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά.

6.5 Εμπράγματος σχέσεις – Οι σχέσεις μας με τα πράγματα

Με τις εμπράγματος σχέσεις ασχολείται το εμπράγματο δίκαιο, που είναι κλάδος του ιδιωτικού δικαίου. **Εμπράγματο δίκαιο** είναι το σύνολο των κανόνων του ιδιωτικού δικαίου, που ρυθμίζουν τις έννομες σχέσεις των προσώπων με τα πράγματα.

Περιεχόμενο του εμπράγματος δικαίου είναι το δικαίωμα (η εξουσία) του ανθρώπου πάνω στα οικονομικά αγαθά και, πρωτίστως, το **δικαίωμα της ιδιοκτησίας**. Ο κύριος ενός πράγματος μπορεί να το κρατήσει για τον εαυτό του, να το πωλήσει σε άλλον, να το δωρήσει κτλ.

Το εμπράγματο δίκαιο προέκυψε από την έμφυτη τάση του ανθρώπου να βρίσκει αγαθά για να ικανοποιεί τις ανάγκες του. Σήμερα, το εμπράγματο δίκαιο αναγνωρίζει κυριότητα σε κινητά και ακίνητα. Και αυτό έχει μεγάλη πρακτική σημασία για την οικονομική ζωή των ανθρώπων αλλά και για την εθνική οικονομία.

Σύμφωνα με τον Α.Κ. τα εμπράγματα δικαιώματα παρέχουν εξουσία άμεση και εναντίον όλων πάνω στο πράγμα. Αυτό σημαίνει:

-**Εξουσία πάνω στο πράγμα**. Δηλαδή εξουσία πάνω σε ορισμένο αντικείμενο (κυριότητα οικοπέδου, επίπλων, τηλεφώνου, επικαρπία σε διαμέρισμα κτλ.).

-**Εξουσία έννομη (νόμιμη)**. Ο νόμος αναγνωρίζει ότι το πράγμα

Το Σωματείο

Το σωματείο **διαλύεται** στις εξής περιπτώσεις:

- Στις περιπτώσεις που ορίζει το καταστατικό.
- Όταν τα μέλη του μειωθούν σε λιγότερα από δέκα.
- Με απόφαση της Γ.Σ. των μελών. Χρειάζεται να παρίσταται τουλάχιστον ο μισός αριθμός των μελών και η απόφαση για τη διάλυση να ληφθεί με πλειοψηφία 3/4 των παρόντων μελών.
- Με απόφαση του πρωτοδικείου, αν το ζητήσει η διοίκηση του σωματείου ή το 1/5 των μελών ή η εποπτεύουσα αρχή.

«Δικαιώματα παρέχοντα εξουσίαν άμεσον και κατά παντός επί του πράγματος (εμπράγματα δικαιώματα) είναι η κυριότης, αι δουλείαι, το ενέχυρον και η υποθήκη.» (Άρθρο 973 Α.Κ.)

Τάσος Αλεβίζος, Ύδρα, 1959.

ανήκει σε ορισμένο πρόσωπο. Έτσι, αν π.χ. κάποιος κατέχει ένα κλεμμένο τηλέφωνο, δεν το κατέχει νόμιμα, άρα, δεν έχει εξουσία επί του τηλεφώνου.

-Εξουσία άμεση και απόλυτη. Εξουσία άμεση, δηλαδή μεταξύ προσώπου και πράγματος δεν παρεμβάλλεται άλλο πρόσωπο. Εξουσία απόλυτη, δηλαδή μπορεί να στραφεί εναντίον οποιουδήποτε προσβάλλει (εμποδίζει) το δικαίωμά του πάνω στο πράγμα.

Με την **ευρεία έννοια, πράγμα** είναι κάθε αντικείμενο. Με την **νομική έννοια, πράγμα** είναι κάθε ενσώματο αντικείμενο, που είναι δεκτικό εξουσίσεως.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διάκριση των πραγμάτων σε **ακίνητα και κινητά**. Για τα ακίνητα ο νόμος επιβάλλει ιδιαίτερες διατυπώσεις, ώστε να μην γίνονται άσκοπες μεταβιβάσεις και για να προστατέψει τους ιδιοκτήτες. Αντίθετα, για τα κινητά, ο νόμος διευκολύνει τις συναλλαγές.

Μερικά πράγματα για λόγους **δημοσίου συμφέροντος ή θρησκευτικών** ο νόμος τα θέτει **εκτός συναλλαγής**, δηλαδή δεν είναι αντικείμενο αγοραπωλησίας. Κι αυτά είναι:

α) Τα κοινά σε όλους. Είναι αυτά που χρησιμεύουν για τις ανάγκες όλων των ανθρώπων (αέρας, θάλασσα, τρεχούμενο νερό κτλ.).

β) Τα κοινόχρηστα. Κοινόχρηστα ή κοινής χρήσεως είναι αυτά που ο νόμος τα θέτει στη διάθεση του κοινού για γενική χρήση (δρόμοι, πλατείες, αιγιαλοί κτλ.). Αυτά δεν είναι εκτός συναλλαγής, αλλά είναι **περιορισμένης συναλλαγής**.

γ) Πράγματα προορισμένα για εξυπηρέτηση δημόσιων σκοπών. Δηλαδή πράγματα που προορίζονται για δημόσιους, δημοτικούς και θρησκευτικούς σκοπούς (σχολεία, στρατόπεδα, νοσοκομεία, μονές, δημοτικές βιβλιοθήκες κτλ.)

Τα εμπράγματα δικαιώματα διακρίνονται σε:

Α) Απόλυτο δικαίωμα: η κυριότητα

Κυριότητα είναι η αναγνωριζόμενη από τον νόμο άμεση, απόλυτη και καθολική εξουσία επί του πράγματος. Η κυριότητα είναι **απόλυτο δικαίωμα**. Είναι το πιο ευρύ και πιο καθολικό δικαίωμα που αναγνωρίζει ο νόμος πάνω σε πράγμα. Ο κύριος του πράγματος, εφόσον δεν το απαγορεύει ο νόμος, έχει **οποιαδήποτε εξουσία πάνω στο πράγμα**. Παράδειγμα: ο κύριος ενός ακινήτου (π.χ. οικίας, οικοπέδου, αγροκτήματος) ή ενός κινητού (π.χ. αυτοκινήτου, επίπλου, βιβλίου) έχει την εξουσία να πωλήσει, να δωρίσει, να εγκαταλείψει κτλ. το πράγμα.

Η κυριότητα διαφέρει από τη νομή. Η **κυριότητα** είναι η νόμιμη εξουσία επί του πράγματος, και υπάρχει εφόσον υπάρχει έγκυρη κτήση (απόκτηση). Ενώ **νομή** είναι η φυσική εξουσίαση την οποία ασκεί ένα πρόσωπο πάνω σε συγκεκριμένο πράγμα, ανεξάρτητα αν γίνεται με βάση κάποιο δικαίωμα και ανεξάρτητα αν αποδοκιμάζεται από το δίκαιο. Παράδειγμα: αυτός που καταλαμβάνει ένα ακίνητο με σκοπό να το ιδιοποιηθεί ή ο κλέφτης ενός κινητού πράγματος είναι νομέας. Έχει νομή αλλά δεν έχει κυριότητα.

Γεώργιος Μόσχος,
Άθως, Η Μονή Ιβήρων, 1985.

Νομή είναι η φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα, κινητό ή ακίνητο, η οποία ασκείται με πρόθεση κυριότητας. Εξουσία πάνω σε σπίτια, οικόπεδα, αυτοκίνητα, επίπλα, ρούχα, κοσμήματα, τηλέφωνα, βιβλία κτλ. Δύο είναι τα στοιχεία της νομής: η **φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα** και η **πρόθεση κυριότητας**.

Κατοχή είναι η φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα, κινητό ή ακίνητο, η οποία ασκείται **χωρίς** πρόθεση κυριότητας. Παράδειγμα: ο μισθωτής του διαμερίσματος, του χωραφιού κτλ. κατέχει το διαμέρισμα, το χωράφι αλλά αναγνωρίζει ότι η κυριότητα ανήκει σε άλλον. Η **διαφορά νομής και κατοχής** έγκειται ακριβώς σε αυτό: στη νομή υπάρχει η φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα και η πρόθεση κυριότητας, ενώ στην κατοχή δεν υπάρχει πρόθεση κυριότητας πάνω στο πράγμα.

Η άσκηση της νομής στα κινητά διαπιστώνεται εύκολα, από τη φύλαξη, χρήση κτλ. του πράγματος. Στα **ακίνητα η νομή διαπιστώνεται με συγκεκριμένες υλικές πράξεις** (καλλιέργεια, περιφραγή κτλ.). Απώλεια νομής υπάρχει, όταν πάψει να υπάρχει το ένα από τα δύο στοιχεία που τη συνιστούν. Αυτό μπορεί να γίνει **εκούσια** (π.χ. εγκατάλειψη του χωραφιού) ή **ακούσια** (π.χ. αποβολή από το χωράφι, κλοπή του πράγματος).

Το δικαίωμα της κυριότητας ακινήτων μπορεί να υποστεί **αναγκαστική απαλλοτρίωση**, δηλαδή να αφαιρεθεί από την πολιτεία με αποζημίωση για λόγους δημοσίου συμφέροντος (κατασκευή δρόμου, βιομηχανικής περιοχής κτλ.). Επίσης, υφίσταται **περιορισμούς για λόγους δημοσίου συμφέροντος**, όπως π.χ.:

- Η ασφάλεια του κράτους (π.χ. απαγόρευση οικοδομής σε «αμυντικές περιοχές»).
- Το σχέδιο πόλης (π.χ. ορίζεται η έκταση του οικοπέδου και ο συντελεστής δόμησης).
- Η δημόσια υγεία (απαγόρευση καλλιέργειας επιβλαβών προϊόντων, καταστροφή μολυσμένων προϊόντων κτλ.).
- Η προστασία αρχαιολογικών χώρων (ανασκαφές για ανεύρεση αρχαιοτήτων κτλ.).

Η **κτήση κυριότητας ενός ακινήτου** γίνεται, κυρίως, με τους εξής τρόπους:

α) Με σύμβαση (συμφωνία) μεταξύ αγοραστή και πωλητή. Για να είναι έγκυρη η μεταβίβαση χρειάζονται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως π.χ. ο πωλητής να είναι κύριος του ακινήτου, συμβολαιογραφικό έγγραφο, μετεγγραφή.

β) Με τακτική χρησικτησία. Όποιος με καλή πίστη και νόμιμο τίτλο έχει την **νομή ακινήτου επί δεκαετία**, γίνεται κύριος του ακινήτου με τακτική χρησικτησία. Έτσι προστατεύεται αυτός που απέκτησε καλόπιστα και νόμιμα ένα ακίνητο, αλλά ο τίτλος κτήσης παρουσιάζει ελλείψεις (π.χ. ο πωλητής δεν είχε δικαιοπρακτική ικανότητα ή δεν είχε έγκυρο πληρεξούσιο).

γ) Με έκτακτη χρησικτησία. Όποιος έχει τη **νομή ακινήτου επί εικοσαετία**, γίνεται κύριος του ακινήτου με έκτακτη χρησικτησία. Εν προκειμένω δεν χρειάζεται ούτε καλή πίστη και νόμιμος τίτλος. Βέβαια, τόσο για την τακτική όσο και για την έκτακτη χρησικτησία χρειάζονται ορισμένες **προϋποθέσεις**, όπως πράγμα δεκτικό χρησικτησίας (όχι πλατείες, αιγιαλοί κτλ.), νομή του ακινήτου, νόμιμος τίτλος, πάροδος δεκαετίας ή εικοσαετίας αντίστοιχα. Και αυτό γίνεται για την εδραίωση της ασφάλειας των συναλλαγών.

Β) Περιορισμένα εμπράγματα δικαιώματα:

Καθένα από αυτά δίνει στον κάτοχό του συγκεκριμένη **ωφέλεια ή εξουσία** στο πράγμα. Και αυτά είναι: η δουλεία και η υποθήκη για τα ακίνητα και το ενέχυρο για τα κινητά. Ειδικότερα:

Η δουλεία: Παράδειγμα: όταν κάποιος έχει «δουλεία οδού» δικαιούται να χρησιμοποιεί την οδό για να πηγαινοέρχεται στο δικό του ακίνητο.

Η υποθήκη: Παράδειγμα: ο δανειστής που έχει ως υποθήκη ένα πράγμα **ακίνητο** (μόνο ακίνητα δίνονται ως υποθήκη) δικαιούται να το πωλήσει, εφόσον ο οφειλέτης δεν πληρώσει το χρέος του.

Το ενέχυρο: Παράδειγμα: ο δανειστής που έχει ως ενέχυρο ένα πράγμα **κινητό** (μόνο κινητά δίνονται ως ενέχυρο) δικαιούται να το πωλήσει, εφόσον ο οφειλέτης δεν πληρώσει το χρέος του.

Η Επιγραφή της Γόρτυνας (Κρήτη) αποτελεί τον πρώτο κώδικα της Ευρώπης, αστικού, οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου. Είναι γραμμένη βουστροφηδόν σε δωρική διάλεκτο.

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, *Κηφισιά*, 1973.

Βάλιας Σεμερτζίδης, *Όργωμα*, 1937.

7.1 Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας

7.1.1 Το ανθρώπινο δυναμικό

Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας εξαρτώνται, κυρίως, από τους ανθρώπους της και από τους φυσικούς πόρους. Η Ελλάδα διαθέτει ένα **εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό και πλούσιους φυσικούς πόρους**.

Ο άνθρωπος διαδραματίζει τον πρώτο ρόλο στην κοινωνία, στην πολιτεία και στην οικονομία. Τα χαρακτηριστικά ή αλλιώς τα προσόντα του ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν **«περιουσιακό στοιχείο»** για το άτομο που τα έχει αλλά και για το σύνολο της χώρας. Το **ανθρώπινο δυναμικό ή το ανθρώπινο κεφάλαιο** αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα ανάπτυξης μιας χώρας. Ιδιαίτερη σπουδαιότητα έχει το **εκπαιδευμένο** ανθρώπινο δυναμικό, δηλαδή το σύνολο των γνώσεων, των ικανοτήτων/δεξιοτήτων, των εμπειριών και των στάσεων που διαθέτουν οι άνθρωποι.

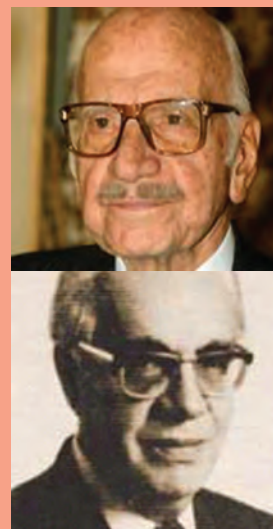
Η εκπαίδευση, με την έννοια της παιδείας, αποτελεί μια **διαχρονική αξία** της ελληνικής κοινωνίας. Η ελληνική οικογένεια πασχίζει για να σπουδάσει τα παιδιά της, ανεξάρτητα σε ποιο βαθμό το κατορθώνει. Ο αγώνας για παιδεία είναι ένα αγώνας για αναγνώριση και καταξίωση. Εν προκειμένω, **η επιθυμία για παιδεία** και η εκπλήρωση ή μη της επιθυμίας αυτής, αποτελούν μια από τις βασικές **κινητήριες δυνάμεις** του Έλληνα και της ελληνικής κοινωνίας.

Στην κοινωνία της γνώσης, μεγάλη σημασία έχει η γνώση. Όμως, χρειάζεται να τονιστεί ότι για την οικονομία ιδιαίτερη σημασία έχει αφενός η **Τεχνική–Επαγγελματική εκπαίδευση** και αφετέρου η **διαχείριση της γνώσης**. Η διαχείριση της γνώσης συνίσταται κυρίως στην ικανότητα διαλόγου, στην ανταλλαγή απόψεων, στη συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων, στην εφαρμογή νέων ιδεών και καινοτομιών. Η διαχείριση κάθε είδους γνώσης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της οικονομίας, στην σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Πίνακας 7.1: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	Σχολικό έτος				
	1997/98	2007/08	2008/09	2009/00	2010/11
A) Α/ΤΕΙ					
Διδ. προσωπικό	6326	10861	10926	11371	10279
Σπουδαστές	133.987	123.020	111.175	102.341	123.728
Έλαβαν πτυχίο	9.541	18246	19251	19918	19210
B) ΑΕΙ					
Διδ. προσωπικό	9420	13.328	13.722	13.299	12.626
Φοιτητές	109939	165443	163718	165443	168478
Έλαβαν πτυχίο	21474	33.719	31.353	31.602	31.711

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Ξενοφών Ζολώτας,
Διοικητής Τράπεζας Ελλάδος.
Άγγελος Αγγελόπουλος,
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας.
Δύο από τους αρχιτέκτονες της
μεταπολεμικής οικονομικής
ανάπτυξης της Ελλάδας.

Την αξία της εκπαίδευσης τονίζει και ο ιδρυτής της Microsoft, Bill Gates, ο οποίος αναφέρει: «Πιστεύω ότι στο μέλλον θα δοθεί ακόμη μεγαλύτερη αξία στην εκπαίδευση. Οι περισσότερες καλές δουλειές του μέλλοντος θα είναι δουλειές που προσ απαιτούν εκπαίδευση». (Bill Gates, Συνέντευξη, Εφ. Το Βήμα, 5 Απρ. 1999)

Η γνώση πάντοτε έπαιξε ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη. Σήμερα, σε σύγκριση με τους άλλους συντελεστές παραγωγής ο ρόλος της γνώσης είναι σημαντικότερος.

Σύμφωνα με τον διπλανό πίνακα υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός πτυχιούχων κάθε χρόνο. Όμως, αυτό δεν είναι αρκετό. Εκτός από την ποσότητα, δηλαδή τον αριθμό των πτυχιούχων, χρειάζεται και η ποιότητα, δηλαδή η βελτίωση του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

7.1.2 Οι φυσικοί πόροι

Φυσικοί πόροι είναι τα υλικά που παίρνει ή χρησιμοποιεί ο άνθρωπος από τη φύση για να καλύψει τις ανάγκες του. Φυσικοί πόροι είναι για παράδειγμα το έδαφος, το νερό, ο ήλιος, ο αέρας, τα ορυκτά κτλ. Ειδικότερα:

α) Το έδαφος. Η Ελλάδα διαθέτει ένα από **τα πιο όμορφα τοπία στον κόσμο**. Το ανάγλυφο του τοπίου είναι μοναδικό. Η εναλλαγή του, (πεδινό, ημιορεινό, ορεινό) είναι διαρκής. Διαθέτει ποτάμια και λίμνες, βουνά και θάλασσα, με ατελείωτες παραλίες. Επιπλέον, η νησιωτική Ελλάδα, το Αιγαίο και το Ιόνιο αποτελούν μια ακόμα πηγή πλούτου.

Η χώρα διαθέτει **φυσικές και προστατευόμενες περιοχές**. Στόχος αυτών των περιοχών είναι η προστασία της φυσικής κληρονομιάς. Οι προστατευόμενες περιοχές διακρίνονται σε: μνημεία της φύσης, εθνικά πάρκα προστατευόμενα τοπία, κτλ. Τα **κριτήρια** για να χαρακτηριστεί μια περιοχή προστατευόμενη είναι: το μέγεθος, η φυσικότητα, η ποικιλία-αφθονία, η σπανιότητα, η πυκνότητα του οδικού δικτύου, η έκταση που την περιβάλλει, η μέχρι σήμερα διαχείριση.

β) Η βιοποικιλότητα (πανίδα και χλωρίδα). Η πανίδα και η χλωρίδα, τα ζώα και τα φυτά, αποτελούν άλλον έναν πλούτο για τη χώρα. Η πανίδα και η χλωρίδα έχουν τον δικό τους τόπο και ζουν κάτω από τις δικές τους συνθήκες, τις οποίες ο άνθρωπος οφείλει να προστατεύει. Όμως, υπάρχουν **δραστηριότητες των ανθρώπων**, όπως η εκδάσωση, το κυνήγι, η χρήση γεωργικών φαρμάκων, η ερημοποίηση, η ρύπανση κτλ., που επηρεάζουν την πανίδα και την χλωρίδα. Υπολογίζεται ότι τις επόμενες δεκαετίες πρόκειται να επέλθει μείωση της βιοποικιλότητας κατά 50%. Και αυτό σημαίνει μεγάλη οικολογική και οικονομική απώλεια.

Οι κύριες **αιτίες μείωσής** της είναι η καταστροφή του ενδιαιτήματος (τόποι ζωής/κατοικίας), η υπερεκμετάλλευση των ειδών, η ρύπανση, η εξαφάνιση των ειδών, η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων κτλ.

Η **σημασία της βιοποικιλότητας** είναι μεγάλη. Είναι απαραίτητη η διατήρησή της, διότι αποτελεί παράγοντα ισορροπίας ανθρώπου-φύσης. Η εξαφάνιση και ενός μόνο είδους διαταράσσει την αλυσίδα ζωής. Σήμερα υπάρχουν νέες χρήσεις των φυσικών πόρων με τη χρήση της γενετικής.

γ) Το υπέδαφος. Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που **διαθέτει σημαντικότερο ορυκτό πλούτο**. Η μεγάλη ποικιλία των ορυκτών και μεταλλευμάτων που απαντώνται στην ελληνική επικράτεια, η ποιότητα αλλά και η ποσότητά τους καθιστά την εκμετάλλευσή τους μια εξαιρετικά βιώσιμη και προσοδοφόρα δραστηριότητα. Ορυκτά όπως: λιγνίτης, βωξίτης, νικέλιο, χαλκός, σιδηρομεταλλεύματα, χρυσός, πετρέλαιο κτλ. αποτελούν ένα πολύτιμο αγαθό, **μια ανεκτίμητη πλουτοπαραγωγική πηγή**. Υπάρχει ζήτηση γι' αυτά, όπως υπάρχει και η τεχνολογία για την αξιοποίησή τους.

Ήλιος

Αέρας

Πετρέλαιο

Η Ελλάδα έχει πολλά ορυκτά.

Η σημερινή οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, έχει αυξανόμενη ζήτηση, χρήση και εκμετάλλευση των ορυκτών. Πολλές δραστηριότητες, όπως οικοδομές και κατασκευές, η βιομηχανία, η ναυπηγική, οι τηλεπικοινωνίες, οι τεχνολογίες των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στηρίζονται κύρια στις ορυκτές πρώτες ύλες.

7.2 Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας

7.2.1 Η γεωργία

«Πιστεύω σε μια γεωργία με μακροπρόθεσμη προοπτική, στο χώρα που γίνεται πλουσιότερο αντί για φτωχότερο από χρόνο σε χρόνο. Πιστεύω στο να ζω όχι για τον εαυτό μου αλλά για τους άλλους, έτσι ώστε οι μελλοντικές γενιές να μην υποφέρουν εξαιτίας των δικών μου γεωργικών μεθόδων. Πιστεύω ότι οι καλλιεργητές είναι οι φροντιστές της γης και υπεύθυνοι για την πιστή εκτέλεση του καθήκοντός τους.» (Τζον Χάουζ, ιδρυτής Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης, περ. ΒΗΜΑ gazino, τεύχος 216, Δεκ. 2004).

Υπάρχουν αγροτικά προϊόντα που η χώρα μας έχει συγκριτικό πλεονέκτημα για την παραγωγή τους. **Συγκριτικό πλεονέκτημα** σημαίνει ότι η χώρα μας, σε σχέση με άλλες χώρες, μπορεί λόγω κλίματος, παράδοσης, ικανότητας κτλ. να παράγει αυτά τα προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές, δηλαδή σε τιμές που μπορούν να πωληθούν εντός και εκτός Ελλάδας.

Μάλιστα, σε κάποια αγροτικά προϊόντα είμαστε σχεδόν παγκόσμιοι πρωταθλητές. Απόδειξη: πέντε αγροτικά προϊόντα βρίσκονται στις **πρώτες πέντε θέσεις παγκοσμίως**, με βάση την αξία παραγωγής τους. Τα πέντε αυτά προϊόντα είναι κατά σειράν: πρόβειο γάλα, ελαιόλαδο, ακτινίδια, ροδάκινα/νεκταρίνια, χαρούπια.

Ακολουθούν και άλλα προϊόντα στις **πρώτες δεκαπέντε θέσεις παγκοσμίως**, πάντα με βάση την αξία παραγωγής τους, κατά σειράν, τα εξής: φιστίκια, πεπόνι, κάστανα, κατσικίσιο γάλα, καρύδια, σπαράγγια, βαμβάκι, βαμβακόσπορος, πράσα, αμύγδαλα, αγκινάρες, φουντούκια, φασόλια πράσινα, κρέας αιγοπρόβειο, σπανάκι, βερίκοκα, κρέας κουνελιού, κεράσια, μαρούλια και ραδίκια, σύκα, ντομάτες.

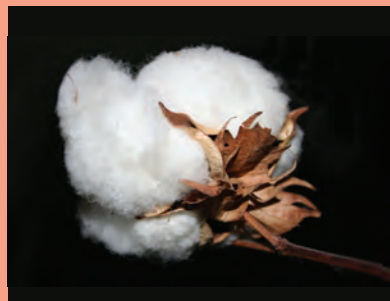
Πρόκειται σύντομα να λειτουργήσει **χρηματιστήριο εμπορευμάτων, ενέργειας και αγροτικών προϊόντων**. Ειδικότερα, όσον αφορά κάποια βασικά αγροτικά προϊόντα (π.χ. ελαιόλαδο), φαίνεται πως θα υπάρξει επιτυχία στο εγχείρημα, δεδομένου ότι συνεχώς αυξάνεται το ενδιαφέρον για τη Μεσογειακή διατροφή, που είναι πρωτίστως Ελληνική διατροφή.

Βέβαια, για να υπάρχει επιτυχία χρειάζεται ανταγωνιστική τιμή στα προϊόντα. Επιπλέον, μόνον όσα προϊόντα θα λάβουν πιστοποίηση θα μπορούν να εισαχθούν στο χρηματιστήριο εμπορευμάτων.

Επομένως, πρώτο και κύριο μέλημα των αγροτών πρέπει να είναι η **παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων**. Δηλαδή προϊόντων που η ποιότητά τους και η τιμή τους θα είναι τέτοια που θα μπορεί να ανταγωνιστεί τα ομοειδή προϊόντα άλλων χωρών. Η φράση «**ανταγωνιστικό προϊόν**», που σημαίνει ποιοτικό και σε καλή τιμή προϊόν, για τον αγοραστή-πελάτη, χρειάζεται να είναι ο κύριος στόχος όλων σχεδόν των αγροτών.

«Καταγράψαμε τις αδυναμίες μας—λειψυδρία, γήρανση του αγροτικού πληθυσμού, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των αγροτών, ανταγωνιστικότητα επηρεασμένη από τον μικρό κλήρο κ.ά. Καταγράψαμε και τα δυνατά μας σημεία: ποιοτικά προϊόντα, μικρές ευέλικτες οικογενειακές επιχειρήσεις, δυναμικό αγροτουρισμό κτλ. Και βάσει των πόρων που θα έχουμε, των περιορισμών της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αλλά και των προοπτικών που θέτει η Ευρώπη, οραματιστήκαμε τη γεωργία που θα θέλαμε να έχουμε σε επτά χρόνια και βάλουμε τους στόχους. Θέλουμε μια αειφόρο και οικονομικά βιώσιμη γεωργία, υποστήριξη της ποιότητας, διαχείριση του νερού, ισορροπημένη ανάπτυξη φυτικής και ζωικής παραγωγής.» (Αθανάσιος Τσαυτάρης, υπουργός Γεωργίας).

Ηλεκτρονική Διεύθυνση:
<http://www.minagric.gr/>

Βαμβάκι, ο Ελληνικός χρυσός.

Vincent Van Gogh,
Ο σπορέας (μετά Millet).

Εν προκειμένω επισημαίνεται ότι κάποιες κακιές παλιές συνήθειες χρειάζεται να εξαφανιστούν άπαξ δια παντός. Συνήθειες όπως το ράντισμα πριν από τη συγκομιδή, η ανάμειξη πρώτης και δεύτερης ποιότητας προϊόντων κτλ. Οι αγρότες χρειάζεται να γνωρίζουν ότι υπάρχουν τα τεχνολογικά μέσα που μπορούν να εξακριβώσουν πότε και με ποιο φάρμακο ράντισαν και πόση ποσότητα φαρμάκου έχει το προϊόν (π.χ. μία ντομάτα).

Τα Ελληνικά αγροτικά προϊόντα χρειάζεται να κερδίσουν την **εμπιστοσύνη των αγορών, δηλαδή των καταναλωτών**. Κι' αυτό είναι πρωτίστως υπόθεση των αγροτών. Όλοι μας χρειαζόμαστε και απαιτούμε εμπιστοσύνη, δηλαδή εντιμότητα και ειλικρίνεια στις συναλλαγές μας. Μάλιστα, είναι ανήθικο κάποιος να απαιτεί από τον άλλον εντιμότητα στις συναλλαγές και ο ίδιος να φέρεται ανέντιμα. Αυτό δεν το θέλει κανένας.

Η Ελλάδα είναι τόπος με πολλές δυνατότητες και για την παραγωγή πολλών αγροτικών προϊόντων. Όμως, όπως αποδεικνύεται εκ του αποτελέσματος, τα τελευταία χρόνια πολλοί αγρότες επαναπαύθηκαν στις επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να θυμηθούμε ότι φτάσαμε στο σημείο να εισάγουμε σκόρδα, κρεμμύδια, ντομάτες, και πλήθος άλλων αγροτικών προϊόντων. Η Ελλάδα να εισάγει ντομάτες, προϊόν με το οποίο θα μπορούσε να τροφοδοτεί ολόκληρη την Ευρώπη και ολόκληρο τον κόσμο.

Είναι ευόινο ότι, τώρα στα χρόνια της οικονομικής κρίσης, αρκετοί νέοι, με γνώσεις και μεράκι, έχουν στραφεί προς την αγροτική παραγωγή. Νέοι αγρότες με παλιές και νέες καλλιέργειες, με παραγωγή ανταγωνιστικών αγροτικών προϊόντων. Υπάρχουν πολλά αγροτικά προϊόντα που μπορούν να κατακτήσουν τις **αγορές του κόσμου**.

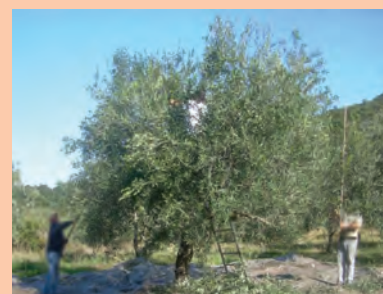
Το μοντέλο της γεωργίας αλλάζει στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Για την Ελλάδα είναι μια λαμπρή ευκαιρία να αναδιαρθρώσει και να βελτιώσει την παραγωγή της, δεδομένου ότι με την νέα **Κοινή Αγροτική Πολιτική 2014-2020** θα εισρεύσουν στη χώρα 20 δις ευρώ. Όμως, οι αγρότες θα πρέπει να προσέξουν, διότι οι ενισχύσεις συνδέονται με την πραγματική παραγωγή. Ενισχύσεις θα παίρνουν μόνον όσοι παράγουν και μάλιστα θα πρέπει να το αποδεικνύουν (π.χ. με τιμολόγια).

Ο νέος νόμος για την ανάπτυξη με τίτλο «**Ελλάδα 2021: το νέο Εθνικό αναπτυξιακό πρότυπο**», αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Βασίζεται στους ακόλουθους **πυλώνες** που είναι:

- Ο τουρισμός.
- Η πρωτογενής παραγωγή και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.
- Η ενέργεια.
- Το διαμετακομιστικό εμπόριο και οι συνδυασμένες μεταφορές.
- Η έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία.
- Η βιομηχανία φαρμάκων.
- Η βιομηχανία μετάλλων και δομικών υλικών.
- Η ναυτιλία και συναφείς δραστηριότητες.
- Οι εμπορεύσιμες υπηρεσίες.

Αγίγνωρ Αστεριάδης,
Γυναίκες στον τρύγο, 1966.

Ελληνικό λάδι (ποικιλία κορωνέικη),
το καλύτερο στον κόσμο.

Αιγοπρόβειο γάλα ένα από τα πέντε
πρώτα προϊόντα παγκοσμίως.

7.2.2 Ο τουρισμός

Ο τουρισμός υπήρχε από πολύ παλιά, αλλά η αρχαία Ελλάδα τον καθιέρωσε. Οι αρχαίοι Έλληνες έδιναν μεγάλη σημασία στους ξένους επισκέπτες και ο **Ξένιος Δίας** εθεωρείτο ο προστάτης των ξένων. Επίσης, είναι γνωστός ο **Πausanίας ο περιηγητής**, σημαντικότερο έργο του οποίου είναι η *Ελλάδος περιήγησις*.

Στον 20ό αιώνα αναπτύσσεται ο **μαζικός τουρισμός**. Γίνεται λόγος για βιομηχανία τουρισμού. Στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας βοήθησε η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και μια νέα κοινή αντίληψη: **τουρισμός για όλους**.

Ο μαζικός τουρισμός είχε **αρνητικές επιπτώσεις** και για τον τουρίστα και για τη χώρα υποδοχής. Ο τουρίστας, θύμα της μαζοποίησης και τυποποίησης στράφηκε στην αναζήτηση του αυθεντικού, τοπικού, παραδοσιακού. Θύματα είναι και οι χώρες υποδοχής όπως η Ελλάδα. Η εισβολή ξένων προτύπων, η διάρρηξη των οικογενειακών δεσμών, οι ανταγωνιστικές σχέσεις ντόπιων–ξένων, η άναρχη χωροθέτηση ξενοδοχειακών μονάδων, είναι μερικές από τις συνέπειες.

Μεταπολεμικά, η Ελλάδα ακολούθησε το **μοντέλο του μαζικού τουρισμού**. Στόχος της τουριστικής πολιτικής ήταν η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών, που σημαίνει και περισσότερο τουριστικό συνάλλαγμα. Το μοντέλο αυτό λειτουργεί με βάση τον φθινό τουρισμό, τον ήλιο και τη θάλασσα κτλ. Και αυτό βέβαια, δεν ισχύει μόνο για την Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια δίνεται προτεραιότητα στον **ποιοτικό τουρισμό** και στην **ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού**.

Πίνακας 7.2: Νέες μορφές τουρισμού

- Θαλάσσιος	- Ορεινός – Χιονοδρομικός	- Κοινωνικός
- Χρονομεριστικής μίσθωσης	- Οικοτουρισμός	- Τρίτης ηλικίας – Παραχείμαση
- Καζίνων	- Υγείας – Ιαματικός	- Αθλητικός
- Συνεδριακός	- Αγροτουρισμός	- Θρησκευτικός
- Εκθεσιακός		- Γάμων

Η τουριστική προσφορά μιας χώρας εξαρτάται από τους **τουριστικούς της πόρους**. Αυτοί είναι: **Πρώτον**, τα φυσικά χαρακτηριστικά (κλίμα, τοπίο, ακτές κτλ.). **Δεύτερον**, η πολιτιστική της κληρονομιά. **Τρίτον**, οι υποδομές και οι τουριστικές εγκαταστάσεις.

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης διαδραματίζουν οι οργανισμοί τουρισμού, οι τουριστικές επιχειρήσεις, τα ταξιδιωτικά γραφεία και οι λοιποί μεσάζοντες του τουριστικού κυκλώματος.

«Στο μεταξύ έχει αποδειχθεί εδώ και καιρό πως η νίκη του τουρισμού ήταν πύρρειος, ενώ εδώ και καιρό επίσης ο καημός του ταξιδιώτη που είχε σκοπό την απελευθέρωση από την κοινωνία από την οποία δραπέτευσε, έχει τεθεί υπό επιτήρηση. Η απελευθέρωση από τη βιομηχανική παραγωγή μετατράπηκε σε βιομηχανία, το ταξίδι που σε απομακρύνει από τον κόσμο της κατανάλωσης έγινε με τη σειρά του καταναλωτικό αγαθό... Η νίκη και ταυτόχρονα ήττα του τουρισμού ήταν τα ομαδικά ταξίδια... Το πρόγραμμα του τουριστικού ταξιδιού περιλαμβάνει σαν τελευταίο μέρος την επιστροφή, που κάνει τον ίδιο τον τουρίστα αξιοθέατο.» (Enzensberger M. X., *Πολιτική και πολιτισμός*, Β' έκδοση, Εκδ. Scripta, Αθήνα 2004)

Το 1929 ιδρύεται ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.), ο οποίος είναι υπεύθυνος για την άσκηση της τουριστικής πολιτικής.

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
<http://www.gnto.gov.gr/>

Οι νέες **μορφές τουρισμού** αναπτύσσονται και δρουν άλλοτε συμπληρωματικά κι άλλοτε ανταγωνιστικά προς τον μαζικό τουρισμό. Η χώρα έχει τις προϋποθέσεις να αναπτύξει όλες τις μορφές τουρισμού.

«Ο τουρισμός στην κοινότητα θα πρέπει να σέβεται τους τοπικούς πληθυσμούς καθώς και το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.» (Απόφαση του Συμβουλίου της Ε.Ε. το 1992)

Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί οι **Tour operators**, δηλαδή μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις, που **συγκεντρώνουν και κατευθύνουν** την συντριπτική πλειοψηφία των τουριστικών ταξιδιών. Πολλές από τις επιχειρήσεις αυτές ελέγχουν ξενοδοχεία, πρακτορεία ταξιδιών, αεροπορικές εταιρίες κτλ. Δηλαδή ελέγχουν το τουριστικό κύκλωμα. Κατευθύνουν τη ζήτηση. Αν ληφθεί υπόψη ότι οι Tour operators διακινούν το 60% περίπου των αεροπορικών αφικνουμένων τουριστών, εύκολα γίνεται αντιληπτός ο **βαθμός εξάρτησης** του Ελληνικού Τουρισμού.

Ο τουρισμός **σχετίζεται με την κατανάλωση**. Όταν ο τουρίστας φθάνει στον τόπο προορισμού, αρχίζει την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών. Η χρήση μέσων μεταφοράς, το φαγητό, ο ύπνος, η διασκέδαση, οι αγορές –όλα αυτά– συνιστούν κατανάλωση. Το ζητούμενο είναι οι τουρίστες να καταναλώνουν εγχώρια και όχι εισαγόμενα προϊόντα. Δηλαδή, να αυξάνεται η **εγχώρια κατανάλωση** και κατ' επέκταση η **εγχώρια παραγωγή**.

Γι' αυτό το ύψος του εισαγόμενου τουριστικού συναλλάγματος δεν έχει την αξία που πιστεύεται, γιατί εξετάζεται μόνο η θετική πλευρά, δηλαδή η εισροή. Δεν εξετάζεται η εκροή συναλλάγματος για εισαγωγή αγαθών που καταναλώνουν οι τουρίστες. Στην υποθετική περίπτωση που οι τουρίστες καταναλώνουν μόνο εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες, η εισροή του τουριστικού συναλλάγματος θα ισούται με την εκροή του. Άρα, το όφελος είναι μηδενικό. Αν λοιπόν στόχος της τουριστικής πολιτικής είναι η αύξηση του τουριστικού συναλλάγματος, θα πρέπει να αυξάνεται η ντόπια κατανάλωση.

Οι **επιπτώσεις του τουρισμού** είναι πολλές. Διακρίνονται σε κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές. Ειδικότερα:

α) Κοινωνικές: Επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα, διάρρηξη των οικογενειακών δεσμών, άκριτη υιοθέτηση ξένων προτύπων, μιμητισμός, εμπορευματοποίηση σχέσης ντόπιου-ξένου κτλ.

β) Οικονομικές: Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τομέα της Ελληνικής οικονομίας. Οι επιδράσεις του στην οικονομία είναι καθοριστικές (τουριστικό συνάλλαγμα, άμεση και έμμεση απασχόληση, 700 χιλ. περίπου κτλ.).

γ) Περιβαλλοντικές: Η ανάπτυξη του τουρισμού έχει οδηγήσει στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος (μπαζωμα θάλασσας, φράξιμο και μόλυνση ακτών κτλ.). Όλα αυτά τα δείγματα της υπανάπτυξης συντελούνται εν ονόματι της τουριστικής ανάπτυξης.

Το μέλλον του Ελληνικού τουρισμού μπορεί να είναι λαμπρό. Η Ελλάδα είναι πλέον παγκοσμίως «**κλασσική**» τουριστική χώρα. Η πολιτιστική κληρονομιά, το φυσικό κάλλος, τα Ελληνικά νησιά και οι ατελείωτες παραλίες προσδίδουν στην Ελλάδα σημαντικά **συγκριτικά φυσικά πλεονεκτήματα**. Από όλους εμάς, πολίτες και πολιτικούς, εξαρτάται αν θα τα αξιοποιήσουμε.

Επίδραση του Ελληνικού τουρισμού στην Ελληνική οικονομία:

- Άμεση επίδραση: 15,2 δις ευρώ
- Έμμεση επίδραση: 5,2 δις ευρώ
- Προκαλούμενη επίδραση: 13,9 ευρώ
- Συνολική επίδραση: 34,4 δις ευρώ ή 15,1% του Α.Ε.Π.

Πηγή: Ινστιτούτο Οικονομικών Βιομηχανικών Μελετών, Η επίδραση του τουρισμού στην Ελληνική οικονομία, 2012.

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Ο τουρισμός είναι **ευαίσθητος στις εξελίξεις**, εξωτερικές και εσωτερικές, οι οποίες επιδρούν καθοριστικά. Επιγραμματικά, οι επιδράσεις είναι:

α. Εξωτερικές επιδράσεις– προβλήματα:

- Διεθνείς οικονομικές και λοιπές εξελίξεις.
- Ανταγωνίστριες χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Τουρκία κτλ.).
- Διαμόρφωση τιμών από τους Tour operators.

β. Εσωτερικές επιδράσεις– προβλήματα:

- Εσωτερικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις.
- Μικρή διάρκεια τουριστικής περιόδου και εποχική ζήτηση.
- Άνιση περιφερειακή τουριστική ανάπτυξη.
- Χαμηλής ποιότητας προσφερόμενες υπηρεσίες και μεγάλης έκτασης παραξενοδοχεία.

7.2.3 Η ναυτιλία

«Έχουμε γη και πατρίδα, όταν έχουμε πλοία και θάλασσα» (Ηρόδοτος). Η φράση αυτή καταδεικνύει τη σπουδαιότητα της ναυτιλίας, η οποία από αρχαιοτάτων χρόνων συνέβαλε στο μεγαλείο της Ελλάδας και προσδιόρισε την πορεία της.

Η Ελλάδα παραδοσιακά είναι **μια ναυτική χώρα**. Ο Έλληνας είναι δεμένος με τη θάλασσα. Οι Έλληνες εφοπλιστές και οι ναυτικοί είναι από τους καλύτερους στον κόσμο. Όλα αυτά έχουν κάνει την χώρα μας την **πρώτη ναυτιλιακή δύναμη του κόσμου**. Αν σκεφθεί κανείς ότι το 90% του παγκόσμιου εμπορίου πραγματοποιείται διά θαλάσσης, τότε θα συνειδητοποιήσει και τη δύναμη της Ελληνικής ναυτιλίας.

Ο ρόλος της ναυτιλίας στην παγκόσμια οικονομία και το εμπόριο είναι σημαντικός. Μεταξύ άλλων, η ναυτιλία:

- Εξασφαλίζει χαμηλό κόσμος μεταφοράς.
- Αποτελεί αναντικατάστατο μέσο μεταφοράς για πρώτες ύλες.
- Συμβάλλει στην ανάπτυξη και κατ' επέκταση στη σταθερότητα.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα κατέχει κυρίαρχη θέση, αφού κατέχει περίπου το 60% του εμπορικού στόλου της Ε.Ε. Η θέση αυτή προσδίδει στην Ελλάδα κύρος και δύναμη, όχι μόνο στα ναυτιλιακά αλλά και στα υπόλοιπα ζητήματα.

Το θαύμα στην Ελληνική ναυτιλία αρχίζει μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Με το σχέδιο Μάρσαλ οι Έλληνες πήραν εκατό (100) LIBERTY'S και στις αρχές του 21ου αιώνα έχουν ξεπεράσει τα πέντε χιλιάδες (5.000) πλοία άνω των 1.000 κ.ο.χ. Η επιτυχία αυτή οφείλεται στο δαιμόνιο του Έλληνα αλλά και στο **τρίπτυχο της συνεργασίας: κράτους–εφοπλιστών–ναυτικών**.

Κατά καιρούς η ναυτιλία, όπως και άλλοι κλάδοι, διέρχεται κρίση. Σ' αυτές τις περιπτώσεις κάποιοι εφοπλιστές, για να μπορέσουν να ξεπεράσουν την κρίση, υψώνουν στα πλοία τους **σημαία ευκαιρίας**, δηλαδή σημαία με μικρότερο κόστος για το πλοίο. Αυτό έχει σαν συνέπεια τη **μείωση των Ελλήνων ναυτικών** καθώς και τη **μείωση του ναυτιλιακού συναλλάγματος**.

Πίνακας 7.3: Η συμβολή της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία, 2009

Σε εκ. ευρώ	Άμεση επίδραση	Έμμεση επίδραση	Συνολική επίδραση
Εγχώρια προστιθέμενη αξία	8.422	4.847	13.269
Εισόδημα από εργασία	732	1.949	2.681
Φόροι	559	231	790
Απασχόληση (σε χιλ.)	34	158	192

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Eurostat, IOBE I/O model

*Liberty's (ελευθερία): έτσι χαρακτηρίστηκε ένας ειδικός τύπος φορτηγού πλοίου, που ναυπηγήθηκε στην Αμερική, σε πολύ μεγάλο αριθμό, κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Μετά τη λήξη του πολέμου, εκατό (100) τέτοια πλοία Liberty's παραχωρήθηκαν δανειακά από την Αμερική στην Ελλάδα, σε Έλληνες πλοιοκτήτες, με τα οποία ξεκίνησε την ανοδική πορεία της η Ελληνική ναυτιλία.

«Πρώτοι οι Έλληνες τόλμησαν να περάσουν τον πόντο και να διδάξουν στους άλλους τους δρόμους της θάλασσας.» (Εύβουλος ο Κίτιος)

«Μόνη η ναυτιλία μας παρήχθη και λειτουργεί χωρίς να αξιώσει οποιαδήποτε από μέρους του κράτους συνδρομή.» (Παύλος Κουντουριώτης)

«Η Ελλάδα πέρασε την πόρτα της ΕΟΚ με προίκα τη ναυτιλία της.» (Κωνσταντίνος Καραμανλής)

Έκθεση Ποσειδώνια

Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας:
<http://www.yen.gr/>

«Μια μεγαλύτερη ενίσχυση της ελληνικής ναυτιλίας από το κράτος θα είχε ως αποτέλεσμα να έρθουν περισσότερα πλοία στην ελληνική σημαία, με όλα όσα συνεπάγεται κάτι τέτοιο.» (Ευθύμιος Μητρόπουλος, γενικός γραμματέας του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού, I.M.O.).

«Καμιά χώρα στον κόσμο και ποτέ άλλοτε δεν διέθετε τέτοια θαλάσσια δύναμη για ειρηνικούς και μόνον σκοπούς...»

«Και δεν είναι η πρώτη φορά στην ιστορία που από τον δρόμο της θάλασσας θα έλθουν η ευημερία και η ειρήνη στη δοκιμαζόμενη ανθρωπότητα.» (Θ. Βενιάμης, πρόεδρος Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών)

Σήμερα, τις τύχες της ναυτιλίας τις διαμορφώνει το **θαλάσσιο περιβάλλον**. Αυτό το γνωρίζει η Ελληνική ναυτική κοινότητα, και για να το προστατεύσει έχει δημιουργήσει τη HELMERA, μια υπηρεσία που προσφέρει σημαντικά στην καταπολέμηση της μόλυνσης του θαλασσιού περιβάλλοντος. Ήδη τα νέα πλοία έχουν καλύτερο σχεδιασμό και καλύτερο μηχανολογικό εξοπλισμό, ώστε να γίνεται λιγότερη κατανάλωση καυσίμων και κατ' επέκταση λιγότερη μόλυνση. Επίσης, χρησιμοποιούνται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ώστε γίνεται λόγος για **«πράσινη ναυτιλία»**.

Ο **Ελληνόκτητος στόλος** (πλοία που ανήκουν σε Έλληνες ανεξάρτητα από τη σημαία τους) είναι ο πρώτος στον κόσμο. Ο **Ελληνικός στόλος** (πλοία με Ελληνική σημαία) κατέχει σήμερα την 3η θέση στον κόσμο. Χάρη στους Έλληνες εφοπλιστές και ναυτικούς η Ελληνική σημαία κυματίζει σ' όλο τον κόσμο.

Το πιο παγκοσμιοποιημένο κομμάτι της Ελληνικής οικονομίας είναι η ναυτιλία. Ανταγωνίζεται τις άλλες ναυτιλίες και αναδεικνύεται πρώτη. Η έκθεση **«Ποσειδώνια»**, που γίνεται κάθε δύο χρόνια δίνει ψήφο εμπιστοσύνης στην Ελληνική Ναυτιλία και κατ' επέκταση στην Ελληνική οικονομία.

Είναι γεγονός ότι, τόσο στη Νέα Υόρκη όσο και στο Λονδίνο, υπήρχαν ισχυρές ελληνικές ναυτιλιακές κοινότητες. Οι Έλληνες εφοπλιστές εγκαταστάθηκαν εκεί, διότι εκεί βρίσκονταν οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι ναυλώσεις. Όμως, από τα τέλη του 20ού αιώνα έχουν αναδυθεί νέα διεθνή ναυτιλιακά κέντρα. Ο Πειραιάς, η Σιγκαπούρη, η Σανγκάη είναι τα κυριότερα εξ αυτών. Η οικονομική ανάπτυξη των χωρών της Άπω Ανατολής (Ιαπωνία, Κίνα, Νότιος Κορέα, Ινδία κτλ.), μετατόπισε το κέντρο βάρους προς Ανατολάς. Οι Έλληνες εφοπλιστές δεν μπορούν να μείνουν αδιάφοροι σε αυτές τις εξελίξεις.

Ειδικότερα, ο **Πειραιάς** διαθέτει όλες εκείνες τις **προϋποθέσεις** για να εξελιχθεί σε **παγκόσμιο κέντρο της ναυτιλίας**, διότι:

- Έχει μακρά παράδοση στη ναυτική/ναυτιλιακή τέχνη.
- Διαθέτει τις απαραίτητες σύγχρονες υποδομές για τη ναυτιλία. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν πρέπει να γίνουν ακόμα αρκετά.
- Βρίσκεται στο μέσον, στο κέντρο της διαδρομής, ανάμεσα σε Δύση και Ανατολή. Κι αν η Δύση δύει, η Ανατολή ανατέλλει.

Επιπλέον, ο Πειραιάς μπορεί να γίνει το **μεγαλύτερο διαμετακομιστικό λιμάνι της Μεσογείου**. Αν ληφθεί υπόψη το άνοιγμα της Ευρώπης προς Ανατολάς και η γεωγραφική θέση της χώρας, θα μπορούσε να γίνει και το **μεγαλύτερο διαμετακομιστικό λιμάνι/κέντρο της Ευρώπης**.

Για να παραμείνει η ναυτιλία στην πρωτοπορία χρειάζεται εκπαίδευση. Η ναυτική εκπαίδευση συμβάλλει στην άνοδο της ναυτιλίας. Για τους πλοiάρχους και τους μηχανικούς υπάρχουν οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Α.Ε.Ν.). Όμως, εκτός από τους αξιωματικούς υπάρχει και το άλλο πλήρωμα (π.χ. ναύτες), το οποίο χρειάζεται εκπαίδευση και επανεκπαίδευση.

«Η Ελλάδα, ο οικουμενικός ελληνισμός είναι κάτι παγκόσμιο και είναι ένας μεγάλος μαγνήτης. Αυτή η έννοια μας βοηθάει εμάς που οι δραστηριότητές μας αναπτύσσονται στον διεθνή χώρο.» (Παναγιώτης Τσάκος, εφοπλιστής)

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα πολλά έχουν αλλάξει, όπως π.χ.:

- Οι μεγαλύτερες τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες έχουν ανοίξει παραρτήματά τους στον Πειραιά.
- Οι ναυλώσεις δεν γίνονται με τον παραδοσιακό τρόπο. Οι τεχνολογίες επικοινωνιών επιτρέπουν να γίνονται ναυλώσεις, έστω κι αν βρίσκεται κανείς χιλιάδες μίλια μακριά από τα κέντρα της ναυτιλίας.
- Οι λοιπές ναυτιλιακές υπηρεσίες (διεθνείς νηογνώμονες, ξένα δικηγορικά γραφεία κτλ.) εκ των πραγμάτων ακολουθούν τους εφοπλιστές. Στα νέα ναυτιλιακά κέντρα υπάρχουν όλες οι ναυτιλιακές υπηρεσίες.

Ναυτικές/ Ναυτιλιακές σπουδές προσφέρονται:

- Στο Πανεπιστήμιο Πειραιά και Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Χίος).
- Στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Α.Ε.Ν.).
- Στα Επαγγελματικά Λύκεια, Τομέας Πλοiάρχων και Μηχανικών.

Οι Έλληνες εφοπλιστές είναι στη λίστα των 100 ισχυρών του κόσμου. Διαθέτουν τον μεγαλύτερο εμπορικό στόλο παγκοσμίως (3.428 πλοία, χωρητικότητας 245 εκατ. dwt., με μέση ηλικία 10,5 έτη, έτος 2014).

Πηγή: εφ. *Η Καθημερινή*, 20 Ιουνίου 2014.

7.2.4 Η ενέργεια

Ο σύγχρονος κόσμος, ο κόσμος που γεννιέται μετά την βιομηχανική επανάσταση (1750-1800), διακρίνεται από τον προηγούμενο, στη χρήση τεράστιων ποσοτήτων ενέργειας. Βέβαια, αυτό είχε σαν συνέπεια αφενός τη μείωση του ανθρώπινου μόχθου και την κατακόρυφη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και αφετέρου την μόλυνση του περιβάλλοντος και την εξάντληση των φυσικών πόρων.

Οι πηγές ενέργειας διακρίνονται σε δυο κατηγορίες: α) Πηγές ενέργειας που βρίσκονται στη γη (έδαφος και υπέδαφος), όπως είναι τα ορυκτά καύσιμα, η πυρηνική ενέργεια και η γεωθερμία και **β) Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας** (ηλιακή ενέργεια, αιολική, παλιρροϊκή κτλ.). Το ενδιαφέρον για τις Α.Π.Ε. άρχισε μετά τις πετρελαϊκές κρίσεις την δεκαετία του 1970.

Σήμερα όλη η ζωή βασίζεται στην ενέργεια. Η ενέργεια είναι πηγή πολλών δραστηριοτήτων. Δεδομένου ότι η ανθρωπότητα αυξάνει τις ανάγκες της σε ενέργεια, και δεδομένου ότι οι παραδοσιακές πηγές δεν είναι αστείρευτες, **το μέλλον ανήκει στις ανανεώσιμες πηγές** (π.χ. αιολική, ηλιακή ενέργεια), οι οποίες είναι όντως αστείρευτες. Σε κάθε περίπτωση μεγάλη σημασία έχει το κόστος παραγωγής αλλά και το κόστος κατανάλωσης της ενέργειας.

Η Ελλάδα έχει μεγάλη **εξάρτηση από την ενέργεια**. Όμως, φαίνεται πως διαθέτει **σημαντικές πηγές ενέργειας**, που, αν αξιοποιηθούν, θα μειωθεί ή θα εξλειφτεί η εξάρτηση. Δεν είναι μόνο οι αστείρευτες ανανεώσιμες πηγές (π.χ. αιολική, ηλιακή ενέργεια). Είναι και τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα στον υποθαλάσσιο, κυρίως, χώρο του Αιγαίου και του Ιονίου πελάγους. Επιπλέον, η χώρα γίνεται διαμετακομιστικός κόμβος ενέργειας από την Ανατολή προς τη Δύση. Και αυτό έχει πολλά οικονομικά και στρατηγικά οφέλη για τη χώρα. Πάντως, αν μια χώρα διαθέτει πλούσιες πηγές ενέργειας ή έχει μικρό κόστος ενέργειας, τότε διαθέτει και καλές προϋποθέσεις για ανάπτυξη.

Η ενέργεια διαδραματίζει **πρωτεύοντα ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη**. Μάλιστα η εμπειρία δείχνει ότι όσο πιο ανεπτυγμένη είναι μια χώρα, τόσο περισσότερη ενέργεια καταναλώνει. Υπάρχει άμεση συσχέτιση ανάμεσα στην κατανάλωση ανά κάτοικο ενέργειας και στο επίπεδο διαβίωσης.

7.2.5 Άλλοι τομείς: τρόφιμα, φάρμακα κτλ.

Ο κ. Γεράσιμος Βασιλόπουλος, γνωστός και επιτυχημένος επιχειρηματίας, σε επιστολή του μας προτείνει να προτιμούμε **τα ελληνικά προϊόντα** και αναφέρει: «Η πολυετής εμπειρία μου στον χώρο των τροφίμων μου επιτρέπει να υποστηρίξω με όλη μου την καρδιά ότι τα ελληνικά προϊόντα είναι μοναδικά σε ποιότητα και νοστιμιά... Εμείς πρέπει να γίνουμε οι καλύτεροι διαφημιστές των ελληνικών προϊόντων. Διότι με την προτίμηση και κατανάλωση

Σκοπός της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας είναι να εξασφαλίσει με θεσμικό τρόπο, συμβατό με τους μηχανισμούς της απελευθερωμένης αγοράς, τους μακροχρόνιους στρατηγικούς στόχους της ενεργειακής πολιτικής και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Τέτοιοι στόχοι είναι η επαρκής, αξιόπιστη και ισότιμη τροφοδοσία όλων των καταναλωτών, η ασφάλεια τροφοδοσίας της χώρας, το περιβάλλον, η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι νέες τεχνολογίες, η αποτελεσματική χρήση και προμήθεια ενέργειας και η εξασφάλιση επαρκούς υποδομής για την ενέργεια.

Ελληνική βιομηχανία τροφίμων, ένας δυναμικός κλάδος.

Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος:

<http://www.ypeka.gr/>

ελληνικών προϊόντων δίνουμε δουλειά σε ελληνικά χέρια και μειώνουμε την ανεργία, περιορίζουμε την εξαγωγή συναλλάγματος και γενικά συμβάλουμε στην καλύτερη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.» Άλλοι τομείς της οικονομίας, που έχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι π.χ.:

α) Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών διατηρεί θεμελιώδη ρόλο για την ελληνική οικονομία και διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις ούτως ώστε να παραμείνει βασικός μοχλός ανάπτυξης της χώρας. Όμως, για να λειτουργήσει ως παράγοντας ανάπτυξης χρειάζεται να στραφεί προς τις εξαγωγές, να λειτουργεί **ανταγωνιστικά και με εξωστρέφεια**. Για να κατορθωθεί αυτό είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα στην **ποιότητα και στην ταυτότητα των προϊόντων**, δηλαδή στο ελληνικό όνομα (brand name: είναι το όνομα, η μάρκα το σύμβολο ή οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα που προσδιορίζει το προϊόν) των τροφίμων και των ποτών. Στο πλαίσιο αυτό, χρειάζεται **σύνδεση με την αγροτική παραγωγή**, τη μεταποίηση των πρώτων υλών, τη μεταφορά και την αποθήκευση (logistics), τη διαφήμιση και το μάρκετινγκ, το εμπόριο και τη διάθεση των προϊόντων στον τελικό καταναλωτή. Επίσης χρειάζεται και **σύνδεση με τον τουρισμό** (εστιατόρια, ξενοδοχεία κτλ.) με στόχο την ανάδειξη των ελληνικών προϊόντων. Πάντως, ο κλάδος παρουσιάζει μια καλή δυναμική. Ήδη κάποια ελληνικά τρόφιμα και ποτά αρχίζουν να κατακτούν τις ξένες αγορές.

β) Η Ελληνική Φαρμακοβιομηχανία είναι ένας από τους δυναμικούς κλάδους και συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Τα ελληνικά φάρμακα εξάγονται σε 85 χώρες του κόσμου, με πολλές εξαγωγές στις αναπτυγμένες χώρες (Ε.Ε., Η.Π.Α., Καναδάς, Αυστραλία κτλ.). Όταν λοιπόν οι Έλληνες επιλέγουν ελληνικά φάρμακα, πέρα από την απόλυτη ασφάλεια για την υγεία τους, ενισχύουν και την ελληνική οικονομία.

Επειδή πολύς λόγος έχει γίνει για τα γενόσημα φάρμακα, σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκου και την ελληνική φαρμακοβιομηχανία: **τα γενόσημα φάρμακα αποτελούν ισοδύναμες εκδόσεις των πρωτότυπων φαρμάκων**. Είναι φάρμακα **παρόμοια με τα πρωτότυπα**, περιέχουν την ίδια δραστική ουσία, γεγονός που συνεπάγεται και **παρόμοια θεραπευτικά αποτελέσματα**. Κυκλοφορούν νόμιμα μετά τη λήξη της εικοσαετούς, συνήθως, προστασίας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας (πατέντας) του πρωτότυπου φαρμάκου αναφοράς. Χρησιμοποιούνται ευρέως από τα συστήματα υγείας σε όλο τον κόσμο, ως αποτελεσματικές εναλλακτικές λύσεις έναντι των ακριβότερων πρωτότυπων φαρμάκων.

Βέβαια αξίζει να σημειώσουμε ότι ένα **αρνητικό φαινόμενο** της εποχής μας είναι η **πολυφαρμακία**, δηλαδή η κατανάλωση πολλών και μη απαραίτητων φαρμάκων. Κάθε σπίτι έχει και μια «αποθήκη» φαρμάκων. Και είναι αποδεδειγμένο ότι τα πολλά φάρμακα βλάπτουν την υγεία μας.

Ελληνική φαρμακοβιομηχανία, από τους πλέον δυναμικούς κλάδους.

Προσοχή: τα πολλά φάρμακα βλάπτουν την υγεία μας.

Ελληνικό Φάρμακο: ποιότητα στην υγεία—πνοή στην οικονομία, www.elliniko-farmako.gr

«Κάθε branded generic, προκειμένου να κυκλοφορήσει στην ελληνική αγορά υποχρεούται να αποδείξει την ασφάλειά του καθώς και την θεραπευτική του ισοδυναμία ως προς το πρωτότυπο φάρμακο αναφοράς. Για τον λόγο αυτόν, ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκου (Ε.Ο.Φ.) ζητά από τους αιτούντες να προσκομίσουν σχετικές μελέτες που ονομάζονται μελέτες βιοϊσοδυναμίας.» (Ελληνική φαρμακοβιομηχανία)
«Η τιμολόγησή τους θα είναι εφεξής στο επίπεδο του 40% των πρωτοτύπων και κατά συνέπεια η αύξηση του μεριδίου χρήσης τους θα μειώσει σημαντικά τη δημόσια φαρμακευτική δαπάνη με μεγάλο όφελος για την κοινωνική ασφάλιση.» (Ε.Ο.Φ., 2014)

7.3 Από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής

Οι **προϋποθέσεις ανάπτυξης** για τη χώρα υπάρχουν. Υπάρχει ένα σημαντικό αναπτυξιακό απόθεμα. Επιπλέον, ανεξάρτητα από την ποσότητα και την ποιότητα των συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα), υπάρχουν πολλά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η Ελλάδα είναι μια πλούσια χώρα. Υπάρχουν πολλές **πηγές πλούτου**, όπως π.χ.:

α) Κλίμα και το ανάγλυφο του ελληνικού τοπίου. Η φύση προίκισε την Ελλάδα με εύκρατο κλίμα και συνεχή εναλλαγή τοπίου. Κάθε τόπος είναι μοναδικός.

β) Πλήθος ορυκτών. Το υπέδαφος της Ελλάδας έχει πλούσιο ορυκτό πλούτο (μεταλλεύματα, ορυκτά καύσιμα, λατομικά προϊόντα κτλ.). Επιπλέον, χρυσό, πετρέλαιο, φυσικό αέριο και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (κυρίως ηλιακή και αιολική ενέργεια). Μόνον που αυτός ο πλούτος μένει ανεκμετάλλευτος. Μέχρι τότε;

γ) Στρατηγική γεωγραφική θέση. Η Ελλάδα βρίσκεται στο όριο τριών ηπείρων (Ευρώπης – Ασίας – Αφρικής). Επιπλέον, η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς Ανατολάς αναβαθμίζει τη θέση της Ελλάδας. Η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό διαμετακομιστικό κέντρο για την Ευρώπη και όχι μόνο.

δ) Βασικά αγροτικά προϊόντα. Η Ελλάδα έχει μια παράδοση δύο-μισι χιλιάδων (2.500) ετών και πλέον στην παραγωγή βασικών γεωργικών προϊόντων, όπως το ψωμί, το λάδι, το κρασί, το τυρί κτλ. Το ζητούμενο είναι να συνειδητοποιήσουμε την μοναδική ποιότητα αυτών των προϊόντων και να προωθήσουμε την εξαγωγή τους στις αγορές του κόσμου.

ε) Μεγάλη ναυτική δύναμη. Η Ελλάδα κατέχει στο εμπορικό ναυτικό την πρώτη θέση στον κόσμο, όσον αφορά τον ελληνικής ιδιοκτησίας στόλο, και την τρίτη θέση, όσον αφορά τον στόλο με ελληνική σημαία. Αν ληφθεί υπόψη ότι τα 3/4 του πλανήτη είναι θάλασσα, η κυριαρχία των Ελλήνων στη θάλασσα είναι αναμφισβήτητη. Κι αυτό είναι μια μεγάλη δύναμη.

στ) Τουρισμός. Η Ελλάδα είναι μία από τις μεγάλες τουριστικές χώρες του κόσμου. Δεδομένου ότι ο τουρισμός είναι πλέον ανάγκη για όλους, ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει βασικό μοχλό ανάπτυξης ορισμένων οικονομικά καθυστερημένων περιοχών της χώρας (νησιά, ορεινές περιοχές κτλ.).

ζ) Πολιτισμός. Ένας λαμπρός πολιτισμός, μια θαυμαστή πολιτισμική κληρονομιά, που η ύπαρξή της και μόνον είναι ανεκτίμητος πλούτος. Κάθε γωνιά της χώρας είναι και μια γωνιά πολιτισμού. Κι αν ο πολιτισμός συνδυαστεί με τον τουρισμό, μπορεί να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη σε κάθε γωνιά της χώρας.

Πρέπει λοιπόν να σημειωθεί ότι παρά τους σημερινούς δυσμενείς δείκτες της Ελληνικής οικονομίας, **οι προϋποθέσεις ανάπτυξης υπάρχουν**, όπως π.χ.:

«Δεν ανησυχώ για το μέλλον, αρκεί να κάνουμε το χρέος μας. Αρκεί να βγούμε από τον λήθαργο. Δεν είναι ελπιδοφόρα μόνο τα κοιτάσματα των υδρογοναθράκων που μας χάρισε ο Θεός κρυμμένα στο υπέδαφός μας, αλλά κυρίως όσα έχουμε μέσα στο DNA μας: η λαχτάρα για δικαιοσύνη και ελευθερία, η πίστη στον Θεό των Πατέρων ημών, η αυτοθυσία, η λεβεντιά, το φιλότιμο, η ευαισθησία, η αλληλεγγύη, το χαμόγελο, η τόλμη στα τραγικά αδιέξοδα να ελπίζουμε και να δημιουργούμε.» (Αναστάσιος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, Συνέντευξη, εφ. Το Βήμα, 9 Μαρτίου 2014)

«Η Ελλάδα έχει μια μοναδική ευκαιρία. Μην ξεχνάτε ότι η χώρα σας βρίσκεται σε στρατηγικό σημείο στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια πολύ ισχυρή θέση, γιατί η Νοτιοανατολική Μεσόγειος θα είναι ένα από τα παγκόσμια ενεργειακά κέντρα μέσα στα επόμενα είκοσι χρόνια.» (Ρ. Χόρματς, Συνέντευξη, εφ. Το Βήμα, 9 Μαρτίου 2014)

Φώτης Κόντογλου,
Η Ελλάδα των τριών κόσμων, 1923.

Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού,
(Ψυχικό-Οικία Μποδοσάκη).

- Οι πόροι του Δ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Ε.Σ.Π.Α.).
- Η οικονομική διεύδυση της χώρας στα Βαλκάνια.
- Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών επιχειρήσεων.
- Οι μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα (δημόσια διοίκηση, εκπαιδευτικό σύστημα, ασφαλιστικό σύστημα κτλ.).
- Το ικανό και μορφωμένο ανθρώπινο δυναμικό.
- Το πλήθος των πηγών πλούτου που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Όλα τα ανωτέρω αποτελούν, περισσότερο ή λιγότερο, **συγκριτικά πλεονεκτήματα** για τη χώρα. Η αλλαγή της νοοτροπίας που οδήγησε στην κρίση, η ανάδειξη των θετικών στοιχείων του Έλληνα, η καλλιέργεια του επιχειρείν και η εφαρμογή της καινοτομίας σε κάθε δραστηριότητα, η διαρκής προσαρμογή στις εξελίξεις, όλα αυτά και άλλα πολλά, μπορούν **να μετατρέψουν την οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία παραγωγής** και να την απογειώσουν. Στο χέρι μας είναι να δημιουργήσουμε ένα νέο Ελληνικό οικονομικό θαύμα, όπως τη δεκαετία του 1960.

Η οικονομία μας, κυρίως μετά την **είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση**, στηρίχθηκε περισσότερο στην κατανάλωση και λιγότερο στην παραγωγή. Τα χρήματα που εισέρρευσαν στη χώρα δεν χρησιμοποιήθηκαν για την **αναδιάρθρωση της οικονομίας**. Τρανή απόδειξη αποτελεί το αυξανόμενο **έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο** (εισαγωγές-εξαγωγές). Η κατάργηση των δασμών (φόρος στα εισαγόμενα προϊόντα) δημιούργησε προβλήματα στην αγροτική και βιομηχανική παραγωγή. Το **άνοιγμα των αγορών και η παγκοσμιοποίηση** της οικονομίας δημιούργησαν επιπλέον προβλήματα σε πολλούς κλάδους της οικονομίας. Επίσης, το **υψηλό κόστος παραγωγής** (μισθός, ασφαλιστικές εισφορές, φορολογία κτλ.) των Ελληνικών επιχειρήσεων, σε σύγκριση με τις Ευρωπαϊκές, μείωσε περαιτέρω την ανταγωνιστικότητά τους. Έτσι, πολλές επιχειρήσεις μη μπορώντας να αντέξουν τον διεθνή ανταγωνισμό είτε έκλεισαν είτε μεταφέρθηκαν σε χώρες με μικρότερο κόστος (π.χ. Βουλγαρία). Και βέβαια οι εισαγωγές προϊόντων παρουσίαζαν αύξηση ενώ οι εξαγωγές μειώνονταν, με αποτέλεσμα να αυξάνεται περαιτέρω το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο.

Επομένως, ο δρόμος της ανάπτυξης είναι μονόδρομος και λέγεται «παραγωγή». Όχι γενικά οποιαδήποτε παραγωγή, αλλά **παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων**. Έτσι, οι Έλληνες θα αγοράζουν ελληνικά προϊόντα, θα μειωθούν οι εισαγωγές και θα αυξηθούν οι εξαγωγές, και όσο περισσότερα προϊόντα πωλούν οι επιχειρήσεις, τόσο μεγαλύτερη παραγωγή θα κάνουν. Αλλά για να αυξήσουν την παραγωγή τους θα χρειαστεί να προσλάβουν εργαζόμενους, κι αυτό συνεπάγεται μείωση της ανεργίας. Έτσι, η οικονομία θα μετατραπεί **από οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία παραγωγής**, και αυτό θα είναι προς όφελος όλων μας.

Χρειάζεται λοιπόν να αλλάξει το **αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας**. Χρειάζεται να περάσουμε από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής.

Γιάννης Σπυρόπουλος,
Λαϊκή αγορά II, 1943.

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας,
Οπωροπωλείον "ο Απόλλων", 1939.

Αγήνωρ Αστεριάδης,
Πειραιάς, 1973.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω (κεφ. 7.2.1), ο **νέος νόμος για την ανάπτυξη με τίτλο «Ελλάδα 2021: το νέο Εθνικό αναπτυξιακό πρότυπο»**, αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Όμως, σύμφωνα με έρευνα, υπάρχουν **παράγοντες που περιορίζουν την επιχειρηματικότητα** στην Ελλάδα. Και αυτοί, κατά σειρά, είναι:

- Η γραφειοκρατία του δημοσίου.
- Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση.
- Η αστάθεια πολιτικής.
- Οι φορολογικές ρυθμίσεις.
- Η διαφθορά.
- Η υψηλή φορολογία.

Βέβαια, ήδη έχουν γίνει ή γίνονται **διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις** σε αρκετούς τομείς, όπως: η δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για επενδύσεις, η ενίσχυση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας, η μείωση της γραφειοκρατίας, η μείωση της φορολογίας, η καταπολέμηση της διαφθοράς και η ενίσχυση της αξιοπιστίας και της διαφάνειας κτλ.

Χρειάζεται όμως και κάτι άλλο επιπλέον. Χρειάζεται μια **νέα νοοτροπία και κουλτούρα επιχειρηματικότητας**. Ο επιχειρηματίας είναι μια δημιουργική προσωπικότητα. Το επιχειρείν σημαίνει τόλμη, φαντασία, δημιουργία. Σημαίνει επιστημονικές γνώσεις και έξυπνες ιδέες που γίνονται πράξεις. Οι Έλληνες έχουν μια μεγάλη και λαμπρή ιστορία στο επιχειρείν. Είναι καιρός να διδαχτούμε από αυτή. Η Ελλάδα, λόγω θέσης και κλίματος, είναι μοναδικός τόπος για το επιχειρείν. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι το διαδίκτυο προσφέρει πολλές ευκαιρίες επιχειρηματικότητας, αλλά προσφέρει και τη δυνατότητα να ασκείς το επιχειρείν από μακριά. Να είσαι Αμερικάνος, Ρώσος, Κινέζος, Γερμανός κτλ. και να είσαι μόνιμα εγκατεστημένος σε μια από τις πιο όμορφες χώρες του κόσμου, στην Ελλάδα, απ' όπου θα ασκείς το επιχειρείν. Είναι και αυτό ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας.

Συμπερασματικά, τα παραπάνω συγκριτικά πλεονεκτήματα μπορούν να μετατρέψουν την ελληνική οικονομία από οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία παραγωγής.

Κι' όλα αυτά σημαίνουν πως **«το μέλλον ανήκει σε αυτούς που το δημιουργούν»**. **Το μέλλον είναι στα χέρια μας!**

«Ο στρατηγικός προγραμματισμός, με την έννοια της προβολής ή της προέκτασης του παρελθόντος και του παρόντος στο μέλλον, έχει 'πεθάνει' από καιρό. Οι διαρκώς επιτυχημένες επιχειρήσεις διοικούν το παρόν μέσω του μέλλοντος και όχι το μέλλον μέσω του παρόντος ή του παρελθόντος... Οι επιχειρήσεις που εστιάζουν στο μέλλον είναι αυτές που δεν προσαρμόζονται στις εξελίξεις αλλά τις δημιουργούν. Συλλαμβάνουν ένα επιθυμητό μέλλον και το κάνουν να συμβεί.» (Μπουραντάς Δ., Ηγεσία, Ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας, Εκδ. Κριτική, Αθήνα 2005, σελ. 47)

Καινοτομία και ανταγωνιστικότητα

Υπουργείο Ανάπτυξης:
<http://www.mindev.gov.gr/>

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών:
<http://www.mke.aueb.gr/>

«Οι αγράματοι του 21^{ου} αιώνα δεν θα είναι εκείνοι που δεν μπορούν να διαβάσουν και να γράψουν, αλλά εκείνοι που δεν μπορούν να μάθουν, να ξεμάθουν και να ξαναμάθουν.» (Άλβιν Τόφλερ)

8.3 Άλλοι θεσμοί και όργανα της Ε.Ε.

8.3.1 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Από την 1η Ιανουαρίου 1999 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) είναι υπεύθυνη για την άσκηση της **νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ**. Η ζώνη του ευρώ (ευρωζώνη) περιλαμβάνει τις χώρες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

Η δημιουργία του κοινού νομίσματος και η ίδρυση της Ε.Κ.Τ., αποτέλεσε βασικό στάδιο στη μακρόχρονη πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Για να ενταχθεί μια χώρα στη ζώνη του ευρώ πρέπει να πληροί ορισμένα **κριτήρια σύγκλισης**, ώστε να υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την επιτυχημένη συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** μαζί με τις **Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες** των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ αποτελούν το **ευρωσύστημα**.

Η Ε.Κ.Τ. είναι η κεντρική τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το ευρώ. Είναι **ανεξάρτητη** από τα άλλα όργανα της Ε.Ε. και από τα κράτη-μέλη. Η ανεξαρτησία της Ε.Κ.Τ. καθορίζεται στο θεσμικό πλαίσιο για την ενιαία νομισματική πολιτική (στη συνθήκη για την Ε.Ε. και στο καταστατικό της τράπεζας). Το **βασικό καθήκον της Ε.Κ.Τ. είναι η διαφύλαξη της αξίας του ευρώ**, δηλαδή να διατηρεί την αγοραστική δύναμη του ευρώ και, συνεπώς, τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Τον ίδιο στόχο έχει και το ευρωσύστημα. Η λειτουργία του ευρωσυστήματος διέπεται από τις εξής **οργανωτικές αρχές**:

α) Συμμετοχή και συνεργασία. Όλα τα μέλη με πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών του ευρωσυστήματος.

β) Διαφάνεια και λογοδοσία. Όλα τα μέλη ενεργούν με διαφάνεια και είναι πλήρως υπεύθυνα και υπόλογα για την λειτουργία του ευρωσυστήματος.

γ) Συνοχή και ενότητα. Με σεβασμό προς το νομικό καθεστώς των μελών του, το Ευρωσύστημα, διακρίνεται από συνοχή και ενότητα, εκφράζεται με ενιαία φωνή και βρίσκεται κοντά στους πολίτες της Ευρώπης.

δ) Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα κατά τη λήψη αποφάσεων. Όλες οι διαδικασίες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων πρέπει να στοχεύουν στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα. Η λήψη αποφάσεων εστιάζεται στην ανάλυση και στην ανάπτυξη επιχειρημάτων, καθώς και στην έκφραση όλων των διαφορετικών απόψεων.

8.3.2 Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει τόσα μέλη όσα τα κράτη της Ένωσης, τα οποία ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Το **Διοικητικό Συμβούλιο** της Ε.Κ.Τ. είναι το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων και απαρτίζεται από:

- τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής,
- τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των χωρών της ζώνης του ευρώ (ευρωζώνη).

Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων

Ευρωπαϊκή Δικαστική Συνεργασία

Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία

8.5 Βασικές πολιτικές της Ε.Ε.

8.5.1 Η αγροτική πολιτική της Ε.Ε.

Η κοινή αγροτική πολιτική (Κ.Α.Π.) είναι η **πρώτη κοινή πολιτική** της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όταν ξεκίνησε το 1961 η κοινότητα παρήγαγε το 80% της κατανάλωσής της. Μετά από πενήντα χρόνια (2011), όχι μόνο είχε αυτάρκεια αλλά υπερπαραγωγή σε αρκετά προϊόντα. Εκτός λοιπόν από τα **θετικά** (αύξηση παραγωγικότητας, εφοδιασμός της αγοράς, εξασφάλιση ικανοποιητικού επιπέδου ζωής στους αγρότες κτλ.), υπάρχουν και **αρνητικά** (υπερπαραγωγή σε ορισμένα προϊόντα, αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω εντατικής καλλιέργειας, μεγαλύτερο όφελος στους μεγαλοαγρότες κτλ.). Τα αρνητικά αυτά στοιχεία οδήγησαν την Ε.Ε. να λάβει μέτρα. Σήμερα, **στόχοι της αγροτικής πολιτικής** είναι:

- Οι αγρότες να μπορούν να παράγουν επαρκώς **ασφαλή και υψηλής ποιότητας τρόφιμα** (δημητριακά, κρέας, γαλακτοκομικά, κρασί κτλ.) και να **φροντίζουν το περιβάλλον**.
- Οι καταναλωτές να επιλέγουν τα τρόφιμά τους πλήρως ενημερωμένοι, μέσω προαιρετικών **μηχανισμών σήμανσης ποιότητας Ε.Ε.** (γεωγραφική προέλευση, βιολογικά προϊόντα κτλ.).
- Η προώθηση της **καινοτομίας στους τομείς της παραγωγής και της μεταποίησης τροφίμων** με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Η οικοδόμηση σχέσεων **θεμιτού εμπορίου με τις αναπτυσσόμενες χώρες**, με την αναστολή των γεωργικών εξαγωγικών επιδοτήσεων και τη διευκόλυνση των αναπτυσσόμενων χωρών να εξάγουν τα προϊόντα τους στην Ε.Ε.

8.5.2 Η οικονομική και νομισματική πολιτική της Ε.Ε.

Η οικονομική και νομισματική ένωση (Ο.Ν.Ε.) αποτελεί ένα αποφασιστικό βήμα προς την πλήρη οικονομική ενοποίηση της κοινότητας.

Στον **οικονομικό τομέα στόχος** είναι η σύγκλιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών, γι' αυτό, αν ένα κράτος με την οικονομική πολιτική του θέτει σε κίνδυνο την σταθερότητα του ενιαίου νομίσματος, θα υφίσταται κυρώσεις.

Στον **νομισματικό τομέα στόχος** είναι η ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, η οποία θα υπηρετεί την οικονομική πολιτική και τη νομισματική σταθερότητα (σταθερότητα τιμών). Βασικό όργανο για την νομισματική πολιτική της Ένωσης είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.).

Υπάρχει μια **ισορροπία μεταξύ οικονομικών και νομισματικών αρχών** της Ένωσης. Η πολιτική εξουσία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, χαράσσει και ασκεί την οικονομική πολιτική. Όμως, οι νομισματικές αρχές (π.χ. Ε.Κ.Τ.) έχουν ανεξαρτησία για την επίτευξη του στόχου τους, που είναι η σταθερότητα των τιμών.

Ένα από τα μέσα άσκησης οικονομικής πολιτικής είναι ο **προϋπολογισμός**, ο οποίος καταγράφει τα έσοδα και τα έξοδα της Ένωσης.

Ευρωπαϊκά σήματα για προστατευόμενα προϊόντα.

Νόμισμα 2 ευρώ,
Η αρπαγή της Ευρώπης.

Η Ευρώπη ταξιδεύει πάνω
στον Ταύρο-Δία.

Η καταγραφή καταδεικνύει με ακρίβεια και πληρότητα τις πολιτικές επιλογές της. Μία από τις επιλογές είναι η ανακατανομή του εισοδήματος μεταξύ των κρατών-μελών. Έτσι οι χώρες που έχουν κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν), **χαμηλότερο του μέσου κοινοτικού όρου, εισπράττουν περισσότερα από όσα δίνουν στο κοινό ταμείο**. Τα κύρια όργανα (Επιτροπή, Συμβούλιο, Κοινοβούλιο), έχουν λόγο στο μέγεθος και την κατάρτιση του προϋπολογισμού. Όμως, την ευθύνη για τη διάθεση των κονδυλίων έχουν η Επιτροπή και οι χώρες της Ε.Ε.

Όσον αφορά **τα έσοδα** της Ένωσης προέρχονται από τις συνεισφορές των κρατών-μελών, αλλά και από τους δασμούς που επιβάλλονται στα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες καθώς και από ένα ποσοστό του φόρου προστιθέμενης αξίας που εισπράττει κάθε χώρα. Όσον αφορά **τα έξοδα**, η Ένωση δαπανά το μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού για τη **γεωργία**. Τελευταία έχει αρχίσει διαδικασία αναδιάρθρωσης των δαπανών. Τα έξοδα κατευθύνονται, κυρίως, στις εξής κατηγορίες: γεωργία και αλιεία, διαρθρωτικές ενέργειες, αναπτυξιακή συνεργασία, άλλες πολιτικές (π.χ. έρευνες, ενέργεια, περιβάλλον), δαπάνες λειτουργίας.

8.5.3 Η περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.

Τα **διαρθρωτικά ταμεία** της Ε.Ε. αποτελούν τους κυριότερους μηχανισμούς που διαθέτει για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. **Κύριος στόχος** των διαρθρωτικών ταμείων είναι η **μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων**. Για τον σκοπό αυτόν συγχρηματοδοτούν με τα κράτη μέλη διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα. Η ύπαρξη των ταμείων είναι απόλυτα επιβεβλημένη γιατί η κοινότητα οικοδομείται στην **αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης**, αρχή η οποία επιβάλλει τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Τα **διαρθρωτικά ταμεία** είναι τα εξής:

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Π.Τ.Α.).
- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.).
- Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο – Τμήμα Προσανατολισμού.
- Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας (Χ.Μ.Π.Α.).

Πάντως, **ο ρόλος των διαρθρωτικών ταμείων** θα εξαρτηθεί από το πόσο σοβαρά οι πλούσιες χώρες θα λάβουν υπόψη την αρχή της αλληλεγγύης, αλλά και από το πόσο αποτελεσματικά οι φτωχές χώρες θα χρησιμοποιήσουν τους μεταφερόμενους πόρους.

Αρχή της επικουρικότητας

Πότε και σε ποιες περιπτώσεις η Ένωση έχει αρμοδιότητα να δράσει; Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο **κατάλληλο επίπεδο, κατάλληλο με κριτήρια την αποκέντρωση** (εγγύτητας στον πολίτη) **και την αποτελεσματικότητα**. Αυτό σημαίνει ότι τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να αποδεικνύουν ότι υπάρχει ανάγκη κοινοτικής ρύθμισης και δράσης. Δηλαδή, όταν δεν είναι απαραίτητο να υπάρξει κοινοτική ρύθμιση/ δράση είναι προτιμότερο να μην υπάρξει. Επιπλέον, σύμφωνα με την **αρχή της αναλογικότητας**, η ρύθμιση/δράση της Ένωσης δεν υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των στόχων της.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. βάσει ισοτιμών αγοραστικής δύναμης, έτους 2012:

Ευρωζώνη	Α.Ε.Π.
Αυστρία	131
Βέλγιο	119
Γαλλία	108
Γερμανία	122
Ελλάδα	75
Εσθονία	69
Ιρλανδία	130
Ισπανία	97
Ιταλία	99
Κύπρος	91
Λουξεμβούργο	272
Μάλτα	86
Ολλανδία	129
Πορτογαλία	75
Σλοβακία	75
Σλοβενία	82
Φινλανδία	115

Εκτός Ευρωζώνης

Βουλγαρία	47
Δανία	125
Ηνωμ. Βασίλειο	110
Κροατία	61
Λετονία	62
Λιθουανία	70
Ουγγαρία	66
Πολωνία	66
Ρουμανία	49
Σουηδία	128
Τσεχική Δημοκρατία	79

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Η Ελλάδα σε αριθμούς, 2013.

Αρχή της επικουρικότητας

«Στους τομείς που δεν υπάρχουν στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Κοινότητα δρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, μόνο εάν και στον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη-μέλη και δύναται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.» (Συνθήκη Μάαστριχτ, Άρθρο 38)